

Magyarország népességének várható alakulása 2060-ig A legújabb népesség-előreszámítás eredményei

A 2011-es népszámlálás végleges adatainak ismertté válása aktuálissá tette az országos népesség-előreszámítás hipotézisrendszerének átgondolását és új előreszámítás kidolgozását.

Az előreszámítás módszere a kohorsz-komponens vagy más néven alkotóelem-módszer. Ennek alkalmazása során a népesség változásának alapvető összetevőit veszik figyelembe: a születéseket, a halálozásokat és a nemzetközi vándorlásokat. A népességnek a népesség-előreszámítás készítésének időpontjában fennálló szerkezetéből indulnak ki, vagyis a férfiak és nők létszámából és életkorából. A kiinduló népesség létszámát az élveszületések növelik, a halálozások csökkentik; ugyanígy a bevándorlók növelik a népességszámot, az elvándorlók csökkentik. Ezeknek a folyamatoknak az eredményeként változik évről évre a népesség, miközben az életkor változását is figyelembe kell venni.

A számítások elvégzéséhez szükség van a születések, halálozások és vándorlások jövőbeli alakulására vonatkozó feltevézésekre: ezek alkotják a kezdeti hipotézisek rendszerét. Az előreszámítás összetevőire vonatkozóan háromféle feltévést szokás megfogalmazni: a közepes vagy alaphipotézis a legvalószínűbbnek tartott jövőbeli változást mutatja, míg az alacsony és a magas változatok a változásnak az előreszámítás készítésének időpontjában elképzelhető határait jelölik ki. A hipotézisek kombinálásával számos hipotézisrendszer alakítható ki, de általában három változatot számolnak ki: a magas, az alap- és az alacsony változatot.

A számítások során alkalmazott hipotézisek rendszere a következő:

Mutatószám	2012. évi adat	2060 alap	2060 alacsony	2060 magas
		hipotézis-változat		
Teljes termékenységi arányszám*	1,34	1,60	1,45	1,75
Születéskor várható élettartam, férfiak	71,5	80,1	76,8	83,3
Születéskor várható élettartam, nők	78,4	86,1	83,8	88,3
A nemzetközi vándorlások egyenlege	16 044	10 000	0	15 000

* A teljes termékenységi arányszám azt mutatja, hogy változatlan termékenységi viszonyok fennmaradása esetén egy nő átlagosan hány gyermeket vállalna élete folyamán.

Az alapváltozat tekinthető a reálisan elképzelhető jövőnek. Az alacsony változat pesszimista, a magas változat optimista jövőképet vázol.

A népességszám alakulása és összetevői

Magyarország népességének száma 1981-ben 10 millió 710 ezer fő volt, ami a mai országterületen a legnagyobb érték a történelem során. Azóta – a becslések szerint egyetlen év, 1992 kivételével – a csökkenés folyamatos. A 2001. évi népszámláláskor 10 millió 200 ezer főt írtak össze, 2011. október 1-jén (a népszámlálás eszmei időpontjában) pedig 9 millió 982 ezer

főt. A csökkenés 218 ezer fő a két népszámlálás között. A továbbszámított népesség 2013 elején 9 millió 909 ezer fő volt, ez további 73 ezer fős veszteséget jelent a népszámlálás óta.

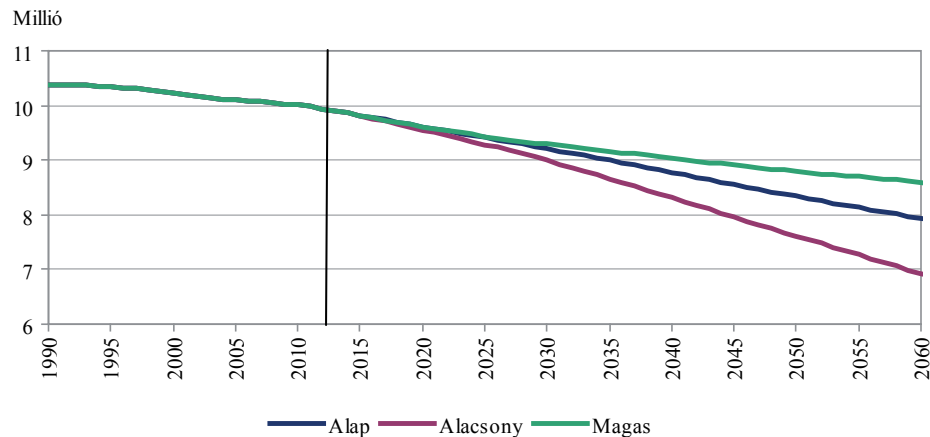
Az előreszámítás meglehetősen tág határokat jelöl ki a 2060-ban várható népességszámra. Az alapváltozat szerinti, legvalószínűbb létszám 7 millió 920 ezer fő. A legmagasabb érték 8 millió 590 ezer fő, a legalacsonyabb 6 millió 920 ezer fő, az eltérés a két szélső változat között 1 millió 670 ezer fő.

Mindez azt jelenti, hogy 2013 és 2060 között a népesség csökkenése alaptendenciának számít, mivel a létszám még a jelentős termékenységgemelkedést, intenzív bevándorlást feltételező magas változat megvalósulása esetén is jóval kevesebb,

mint 9 millió fő. A népesség gyarapodására a magas változat esetében feltételezett 1,75-ös teljes termékenységi arányszámnál is magasabb gyermekvállalási kedvre lenne szükség, azonban a termékenység utóbbi években tapasztalt rendkívül

kedvezőtlen alakulása miatt erre egyre kevesebb az esély. A pesszimista jövőképet tükröző alacsony változat szerinti, 7 millióhoz közeli létszám súlyos népességvesztéset jelentene (1. ábra).

1. ábra. A népesség száma Magyarországon, 1990–2060

Forrás: KSH Népességtudományi Kutatóintézet. A szerző számítása.

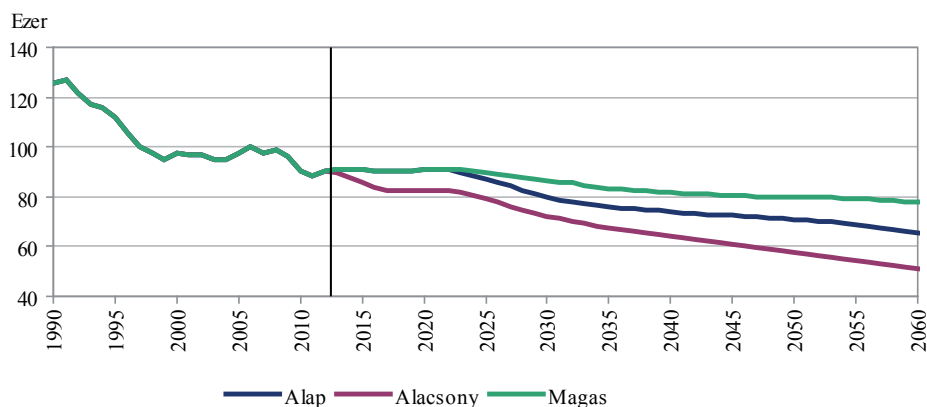
A létszámcsökkenés a rendszerváltozás óta hozzávetőlegesen folyamatos és egyenletes volt: 1990 és 2001 között 175 ezer fővel, 2001-től 2013 januárjáig 290 ezer fővel, összesen csaknem 465 ezer fővel lett kevesebb. Az előreszámítás szerint a következő fél évszázad alatt még közepesen javuló mutatók mellett is bekövetkezhet további 2 millió fős csökkenés. A magas változat közel 1 millió 320 ezer fős népességsökkenéssel számol ezen az időtávon, míg az alacsony változat megvalósulása 3 millió fős veszteséget jelentene.

A népességszám változását az elveszületések és a halálozások száma, valamint a nemzetközi vándorlások egyenlege alakítja. Ha a születések meghaladják a halálozásokat, természetes szaporodásról, ellenkező esetben természetes fogyásról van szó.

Az elveszületések számát egyrészt a szülőképes korú nők száma, másrészt a gyermekvállalási hajlandóságuk határozza meg. Az elveszületések száma a rendszerváltozást követő évtizedben

– elsősorban a szülőképes korban lévő nők termékenységének csökkenése miatt – jelentősen visszaesett. 1990-ben még 126 ezer újszülött látta meg a napvilágot, 1998 óta azonban 100 ezer fő alatti az éveszületések száma. 2010-ben 90 ezer, 2011-ben 88 ezer gyermek született – ez a születések történelmi mélypontja –, majd 2012-ben újra meghaladta egy kevéssel a születések száma a 90 ezret. A következő 20 évben további csökkenés várható, mert egyre kisebbek lesznek a szülőképes női korosztályok. Ha az átlagos gyermekvállalási hajlandóság a jelenlegi szintnél csak kicsivel lesz magasabb, akkor ismét meredeken fog esni a születésszám, de még közepesen javuló termékenység mellett is erőteljesen elmarad a korábbi születésszámtól. Kedvező esetben (viszonylag magas termékenység mellett) az elveszületés hosszabb időre kevéssel 90 ezer fő fölé kerülhet, de később ismét csökkenésbe fordul (2. ábra).

2. ábra. Az éveszületések száma, 1990–2060

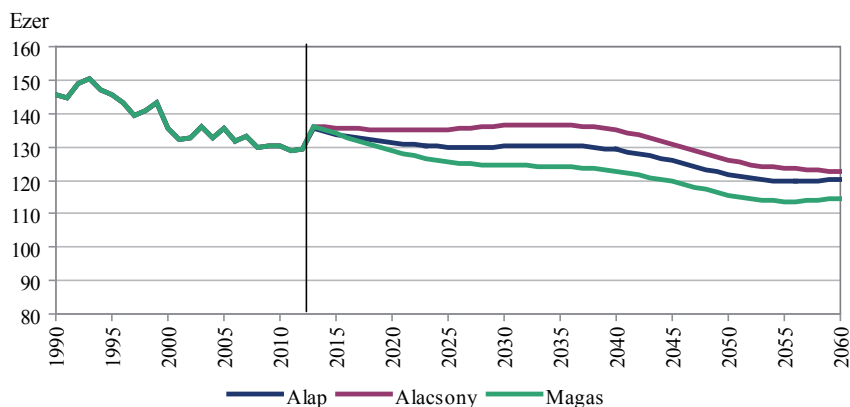
Forrás: KSH Népességtudományi Kutatóintézet. A szerző számítása.

A halálozások jelentik a természetes szaporodás másik tényezőjét. A halálozások számát alapvetően az idősebb korosztályok létszáma határozza meg, de hatással van rá az egyes életkorokban az életkilátások alakulása is.

A halálozások száma igen magas, évente 140 ezer felett volt az 1990-es évek nagy részében. Az 1995-től kezdődő halandóságjavulás fokozatosan mérsékelte a halálozások szá-

mát, ami 2008-ra elérte a 130 ezret és azóta minden évben alatta maradt. A jövőben, ha enyhe lesz a halandóság mérséklődése, a meghaltak száma enyhe emelkedést követően csökken, majd stagnál, ütemes halandóságcsökkenés mellett a 120 ezer főt közelítheti, míg nagyon erőteljes javulás esetén 2060-ig 110–115 ezer fő közelébe kerülhet (3. ábra).

3. ábra. A halálozások száma, 1990–2060

Forrás: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. A szerző számítása.

Mindemellett szinte biztosra vehető, hogy a jövőben is kevesebb lesz az élveszületés, mint a halálozás. 1990 és 2012 között összesen 800 ezer fővel többen haltak meg, mint ahányan születtek. A 2013 és 2060 közötti közel fél évszázadban – közepesen javuló feltételek mellett is – 2 millió 230 ezer fő lesz a természetes fogyás.

Ezt a negatív hatást mérsékelheti a nemzetközi vándorlás pozitív egyenlege, tehát az, hogy többen költöznek Magyarországra, mint ahányan elmennek. 1990 és 2011 között a nemzetközi vándorlás összesített egyenlege meghaladta a 356 ezer főt, ennyivel többen költöztek Magyarországra, mint ahányan elmentek¹. Az előreszámítás alaphipotézise szerint 2013 és 2060 között 325 ezer fő lesz a bevándorlási többlet, ami valamelyest mérsékli a népességcsökkenést.

A népesség szerkezete életkorok szerint

Szokás a népesség felosztása fiatalokra, középkorúakra és időskorúakra. Az Európai Unióban alkalmazott gyakorlat szerint az számít fiatalnak, aki nem múlt el 20 éves. Az idősekre vonatkozó alsó korhatárként használják a 60 és a 65 évet is. Magyarországon inkább az utóbbi alkalmazása indokolt, a 65 éves hivatalos nyugdíjkorhatárt figyelembe véve.

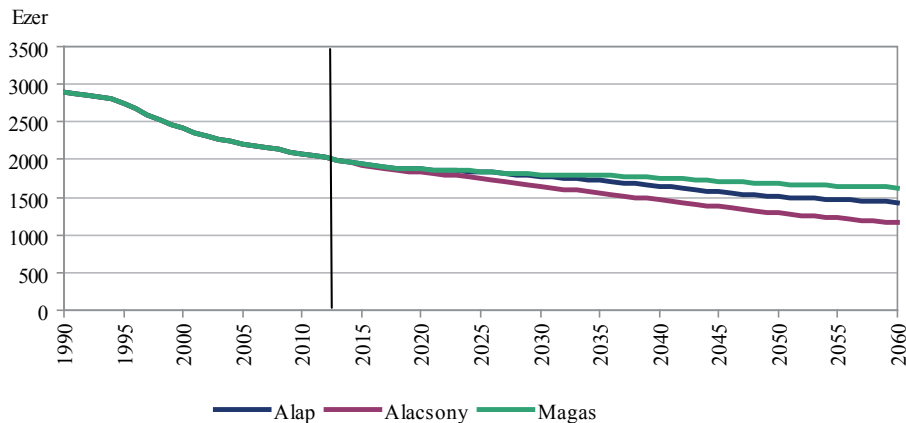
1990 elején még 2,9 millió volt a fiatalok létszáma, 2001-ben viszont már csak 2,4 millió, 2013-ban pedig 2 millió (4. ábra). A 900 ezer fős létszámcsökkenésért a termékenység igen alacsony szintje a felelős, ami részben a gyermekvállalás későbbi életkorokra történő halasztásának a következménye. 2060 felé haladva feltételezhető a csökkenő létszámú szülőké-

pes korosztályok emelkedő gyermekvállalása, de a valószínű emelkedésnél csak jóval nagyobb mértékű termékenységnövekedés és csak hosszú távon tudná ellensúlyozni a 0–19 éves korosztályok zsugorodását. Így a fiatalok létszámának alakulása továbbra is csökkenő tendenciájú marad, az előreszámítás alapváltozatában 2060-ig 1,4 millió főre apad. A maihoz hasonló alacsony átlagos gyermekszám esetén azonban a korcsoport létszáma jóval nagyobb mértékben is csökkenhet. A fiatalok aránya jelenleg 20 százalék, ez sokkal alacsonyabb, mint az 1990-es évek elején volt (28 százalék), és alacsonyabb a 2001. évinél (23 százalék) is. A 2060. évre ez az arány tovább csökken, és várhatóan 18 százalék körül alakul majd. Az alacsony változat 2060-ban 1,2 millióra teszi a fiatalok számát a népességben, 17 százalékos aránnyal, míg a magas változatban 1,6 millió a korcsoport létszáma és 19 százalék a népességbeli aránya.

A 20–64 évesek létszámát jelentősen megemelte, hogy az 1950-es és az 1970-es években születettek is ebbe a korcsoportba kerültek. A pozitív vándorlási egyenleg is hozzájárult a korcsoport létszámának növekedéséhez. A 20–64 évesek csoportja az 1990. évi 6,1 millió főről indulva 2001-ben 6,3 millió volt, 2013-ban pedig 6,2 milliót tesz ki, vagyis megkezdődött a csökkenés, amely várhatóan felgyorsul, amint a Ratkó-korszakban születettek elérik a 65 éves kort. 2060-ban várhatóan 4,1 millió fő lesz a korcsoportban, ami a jelenlegi 63 százalékos népességbeli arány 52 százalék körülire csökkenését jelenti. Az alacsony, illetve a magas változat szerint 3,7, illetve 4,3 millió lehet a létszám két szélső értéke, ami a népesség 50, illetve 53 százalékát jelenti.

¹ A vándorlási statisztika a legkevésbé pontos a népmozgalmi statisztikák közül, az itt közölt adat részben becslés eredménye.

4. ábra. A 0–19 évesek létszáma, 1990–2060

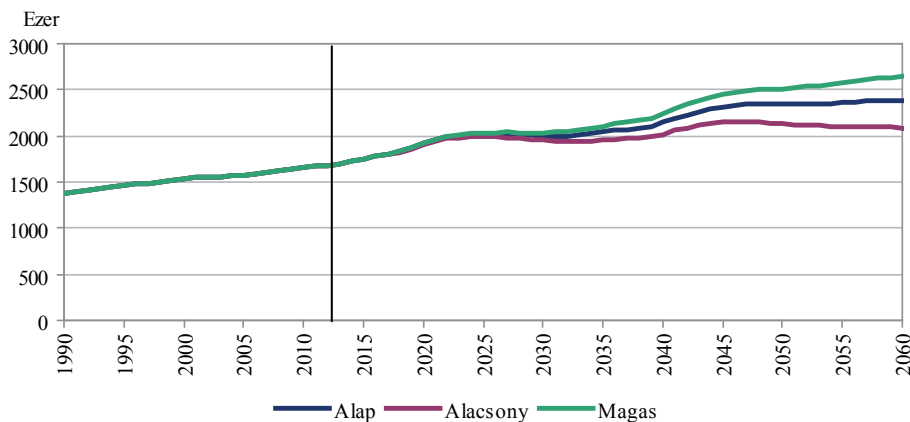

Forrás: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. A szerző számítása.

Magyarországon az 1990-es évek elején a 65+ évesek létszáma 1,4 millió volt, 2001-ben már meghaladta a 1,5 milliót, 2013-ban pedig elérte az 1,7 milliót. A korcsoport aránya a népességben 13 százalékról 17 százalékra nőtt. 2060-ig a már említett korcsoport hullámzás, az alacsony születésszámok, valamint a javuló halandóság együttes hatására a létszám

2,4 millió före emelkedik, a népességbeli arány pedig eléri a 30 százalékot. Az alacsony változat 2,1 millió főt prognosztizál 2060-ra ebben a korcsoportban (30 százalékos népességbeli aránnyal), míg a magas változatban 2,6 millió a létszámuk, népességbeli arányuk pedig 31 százalék (5. ábra).

5. ábra. A 65+ évesek létszáma, 1990–2060

Forrás: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet. A szerző számítása.

Az öregedési index (a 65 éveseknek és annál idősebbeknek a gyermekkorúakhoz, vagyis 0-14 évesekhez viszonyított aránya) jól mutatja a demográfiai öregedés folyamatát. Az 1990-es évek elején tapasztalt 0,7-es értékről 2001-re 0,9-re emelkedett, 2013-ban pedig 1,2 az értéke - tehát a népességben több lett az idős ember, mint a gyermekkorú. Az időseknek a gyermekekhez viszonyított aránya a következő időszakban lendületesen tovább emelkedik, 2060-ra már 2,3 körüli értéket vehet fel, vagyis az idősek létszáma több mint kétszerese lesz a gyermekek létszámának.

A különböző előreszámítási modellek mindegyike a népesség csökkenését prognosztizálja hosszútávon. A gyermekvállalási magatartás, az élettartam és a nemzetközi vándorlás terén is igen jelentős pozitív változásnak kellene bekövetkeznie Magyarországon ahhoz, hogy a népesség csökkenése mérséklődjön és az öregedési folyamat lelassuljon.

A kiadvány alapjául szolgáló részletes tanulmány hamarosan megjelenik a Demográfia folyóiratban. A Népeségtudományi Kutatóintézet hivatalos népesség-előreszámításról további információk érhetőek el a www.demografia.hu/nepelo honlapon.

Kapcsolat: Földházi Erzsébet foldhazi@demografia.hu

KorFa – népesedési hírlevél
 Szerkesztő: Kapitány Balázs kapitany@demografia.hu
 Kiadó: KSH Népeségtudományi Kutatóintézet
 Cím: 1024 Budapest, Buday László utca 1-3.
 Terjesztő: Várnainé Anek Ágnes anek@demografia.hu
 Telefon: 06-1-345-6557 Fax: 06-1-345-1115